

z p r a v o d a j

XXVI. ročník

10
2015

TÉMA

- 2 Editorial
Jan Lucemburský; lucemburština jako živý jazyk; zbytečně vysoká kvalifikace?
- 3 Z terminologie Cedefopu 44
tutoring, underqualification, unit of learning outcomes (ECVET)
- 5 Odborné vzdělávání a příprava je cestou, jak zabránit předčasným odchodům ze vzdělávacího systému
Stručná zpráva Cedefopu.
- 8 Co to je *pedagogika napajedel* neboli studní (Vandhul *pædagogik*) v Dánsku?
Způsob odborného vzdělávání, který se používá v Green Academy v Aarhusu.
- 9 Nadbytečná kvalifikace mladých lidí v Evropě se stává normou
Z článku pro EurActiv.
- 10 Odborné vzdělávání v Lucembursku
Povinná školní docházka, cykly a programy odborného vzdělávání, jazykové vzdělávání, univerzita.
- 12 Vzdělávání mistrů se zaměřuje na jednání a kompetence
Cílová skupina „mistrovští žáci“ v Německu.
- 14 Co nového v časopisech
*L'enseignement technique, 2015, č. 247; research*eu, 2015, č. 44.*
- 15 Nové knihy v knihovně
- 16 Zajímavé internetové adresy
Stavitele katedrál; Střední škola zahradnická a zemědělská v Libverdě; EAEA; DYS-centrum; divadlo Semaför a „samizdat“ Jiřího Suchého.

Editorial



Tato kresba je pravděpodobně nejvěrohodnějším portrétem krále Jana Lucemburského, který se zapsal do dějin lucemburských i českých. Antoine de Succa ji vytvořil v roce 1602, kdy mohl pracovat jen podle starších předloh, z nichž se převážná většina nedochovala. Tvář již slepého krále nakreslil velice podrobně. Porovnáním Succova portrétu se známými portréty Janových synů (Karla IV. a Václava I. Lucemburského) se zjistilo, že Lucemburkové měli výrazný, dlouhý, úzký nos. Horní ret byl nižší, než by se dalo očekávat vzhledem k mohutné dolní čelisti a velkému nosu. V Ottově slovníku naučném (1900) se píše: „Lucembursko dostalo jméno dle hradu, kol něhož vyvinulo se dnešní hlavní město. R. 963 koupil starobylý hrad hrabě Siegfried; po vymření jeho rodu dostalo se Lucembursko Hrabatům Namurským a Limburským. Z rodu

Limbursko-Lucemburského pocházel Jindřich IV., jenž, když zvolen byl králem německým (Jindřich VII.), postoupil r. 1310 Lucembursko synu svému Janovi, králi českému. Vnučák Jindřichův, císař Karel IV., povýšil Lucembursko, v němž po Janovi panoval Václav, bratr Karlov, na vévodství (1354). Bezdětný Václav odkázal je r. 1383 svému synovi Václavovi IV., králi českému a německému, jenž zastavil zemi neteri své Elišce Zhořelecké, proti níž však vzbouřili se vlastní poddaní; Eliška postoupila práva svá Filipu Dobrému, čímž Lucembursko spojeno r. 1444 s Burgundskem.“

Navzdory silným vlivům ze všech stran dodnes mluví téměř devadesát procent Lucemburčanů lucembursky, i když zároveň nepožadují, aby lucemburština byla jedním z úředních jazyků EU. Lucemburština se sice trochu vzdáleně podobá němčině, je však ovlivněna i dalšími jazyky. Například na shledanou se řekne äddi, dobré ráno je gudde Moien, ano je jo a děkuji merci (tady se francouzština prosadila). O předvedení správné výslovnosti musíte požádat někoho, kdo vám na otázku „Schwätzt Dir Lëtzebuergesch?“ odpoví „Jo“. Další podrobnosti o vzdělávání, nejen jazykovém, se dozvíte v článku na dvojstraně 10–11, kde se například dočtete, jak stará je lucemburská univerzita (Jan Lucemburský ji nezaložil, to by výše uvedený Ottův slovník naučný nezamlčel).

Článek převzatý z webových stránek EurActivu konstatuje, že mladí lidé v Evropě mají často zbytečně vysokou kvalifikaci pro práci, kterou vykonávají. To je podle autorky způsobeno tím, že si vybírají studium v oborech, které jsou pro ně zajímavé a lákavé, na trhu práce však nejsou jejich absolventi tak žádaní, jako např. informatici. Kromě toho se v rozvinutých zemích podporuje to, aby velká část populace získala terciární vzdělání přímou cestou, přestože se zároveň posiluje koncepce celoživotního vzdělávání, které může mít kromě formální i neformální podobu. Vzdělávat se lze i praxí. To však vždycky nefunguje. U nás mohou být výmluvným příkladem pracovníci ve školství a zdravotnictví. Absolventka oboru učitelství pro mateřské školy může mít již třicetiletou praxi, během níž si osvojila další znalosti a kompetence, s dětmi to umí, rodiče jsou spokojeni, protože dětem se ve školce líbí, jenže nemá v současné době požadované vzdělání, takže má nižší plat a nemůže se stát ředitelkou mateřské školy, leda by se přihlásila do dalšího formálního vzdělávání a zvýšila svou kvalifikaci tím, že si při studiu zopakuje to, co už dávno z praxe zná.

K poslednímu odstavci o vzdělávání se hodí citát Ambrose Bierce (1842-1914): Není nic nového pod sluncem, ale je hodně starých věcí, které neznáme. (There's nothing new under the sun, but there are lots of old things we don't know.)

AK

Z terminologie Cedefopu 44

Předposlední díl čtyřjazyčného terminologického slovníku obsahuje 3 hesla: *tutoring*, *underqualification* a *unit of learning outcomes* (ECVET).

123

tutoring

Any activity offering a learner guidance, counselling or supervision by an experienced and competent professional. The tutor supports the learner throughout the learning process (at school, in training centres or on the job).

Comment: tutoring covers various activities:

- academic subjects (to improve educational achievement);
- career guidance (to ease transition from school to work);
- personal development (to encourage learners to make wise choices).

Source: Cedefop, 2004.

Tutoring

Die Beratung, Anleitung oder Begleitung/Betreuung eines lernenden durch eine erfahrene und kompetente berufliche Fachkraft in unterschiedlichster Form. Der „Tutor“ fördert den lernenden über den gesamten Lernprozess hinweg (entweder in der Schule, in einer beruflichen Bildungseinrichtung oder im Betrieb).

Anmerkung: Tutoring beinhaltet:

- fachliche Betreuung (im Hinblick auf bessere Leistungen in Schule bzw. Ausbildung);
- Laufbahnberatung und Orientierung (um den Übergang vom Bildungs- bzw. Ausbildungssystem ins Erwerbsleben zu erleichtern);
- Förderung der persönlichen Entwicklung (um den Lernenden zu befähigen, fundierte und zweckmäßige Entscheidungen zu treffen).

Quelle: Cedefop, 2004.

tutorat

Toute activité de conseil, d'orientation ou de supervision d'un apprenant par un professionnel expérimenté et compétent. Le tuteur soutient l'apprenant tout au long du processus d'apprentissage (soit en école ou en centre de formation, soit sur le lieu de travail).

Note: le tutorat couvre différentes activités:

- matières d'enseignement (en vue d'améliorer les résultats scolaires);
- orientation (afin de faciliter la transition de l'école vers la vie active);
- développement personnel (pour encourager les apprenants à faire des choix pertinents).

Source: Cedefop, 2004.

tutoring

Jakákoliv činnost, při níž zkušený a kompetentní odborník poskytuje žákům orientaci, poradenství a dohled. Tutor

podporuje žáky v průběhu celého učebního procesu (ve škole, v zařízení profesní přípravy nebo v zaměstnání).

Poznámka: tutoring zahrnuje různé činnosti:

- všeobecně vzdělávací předměty (pro zlepšení školních výsledků);
- kariérní poradenství (usnadnění přechodu ze školy do práce);
- personální rozvoj (povzbuzování žáků k tomu, aby dělali rozumná rozhodnutí).

124

underqualification

Situation where an individual has a lower qualification than the current job requires.

Comments:

- underqualification may be assessed against the level of education or the degree of work experience in previous employment;
- underqualification can be temporary (such as employers hire underqualified staff for a high-level position until they find a more appropriate person) or have a more permanent character;
- underqualification may refer to undereducation (a situation where an individual has a level of education inferior to that required for a job) or underskilling (a situation where an individual lacks the skills and competences necessary to perform a job to acceptable standards).

Source: Cedefop, 2010.

Unterqualifizierung / Unterqualifikation

Beschreibt die Situation, in der eine Person eine niedrigere Qualifikation besitzt, als für ihren aktuellen Arbeitsplatz erforderlich ist.

Anmerkungen:

- Anhand ihres Bildungsniveaus oder ihrer Arbeitserfahrung aus früheren Beschäftigungsverhältnissen kann bestimmt werden, ob eine Person in Bezug auf einen gegebenen Arbeitsplatz unterqualifiziert ist;
- Mit dem Begriff Unterqualifikation kann eine Situation beschrieben werden, die vorübergehend (beispielsweise, wenn ein Arbeitgeber eine unterqualifizierte Person für eine höhere Position einstellt, um den Zeitraum zu überbrücken, bis er eine besser geeignete Person gefunden hat) oder aber von Dauer ist;
- Unterqualifikation bzw. Unterqualifizierung kann auf „Unterbildung“ (eine Situation, in der eine Person ein niedrigeres Bildungsniveau hat, als für den jeweiligen Arbeitsplatz erforderlich ist) oder auf eine „über-

wertige Beschäftigung“ (eine Situation, in der es der Person an Fähigkeiten und Kompetenzen fehlt, die am jeweiligen Arbeitsplatz benötigt werden, um die Arbeit ordnungsgemäß auszuführen) zurückzuführen sein.

Quelle: Cedefop, 2010.

sous-qualification

Situation dans laquelle une personne possède une qualification inférieure au niveau requis pour occuper un emploi.

Note:

- la sous-qualification peut être évaluée à l'aune du niveau d'éducation ou du degré d'expérience acquis au cours de(s) emploi(s) précédent(s);
- la sous-qualification peut être temporaire (par exemple lorsqu'un employeur place une personne sous-qualifiée à un poste exigeant un niveau de qualification plus élevé, jusqu'à ce qu'il trouve un candidat plus approprié) ou avoir un caractère plus permanent;
- la sous-qualification peut également désigner la sous-éducation (une situation dans laquelle une personne possède un niveau d'éducation inférieur à celui requis pour un poste) ou une sous-compétence (une situation dans laquelle une personne ne possède pas les aptitudes ou les compétences requises pour occuper un poste avec un niveau de performance satisfaisant).

Source: Cedefop, 2010.

nedostatečná kvalifikace

Situace, v níž má člověk nižší kvalifikaci, než vyžaduje jeho současné pracovní místo.

Poznámky:

- nedostatečná kvalifikace může být hodnocena podle výše vzdělání nebo stupně pracovní praxe získané v předchozím zaměstnání;
- nedostatečná kvalifikace může být dočasná (např. když zaměstnavatel přijme nedostatečně kvalifikovaného pracovníka na vyšší pozici jen dočasně, než najde vhodnější osobu) nebo má trvalejší charakter;
- nedostatečná kvalifikace může být důsledkem nedostatečného vzdělání (situace, kdy má člověk horší úroveň vzdělání, než jakou vyžaduje pracovní místo) nebo nedostatečných kompetencí (situace, kdy člověk nemá dovednosti a kompetence nezbytné k výkonu práce podle uspokojivých standardů).

125

unit of learning outcomes (ECVET)

Component of a qualification, consisting of a coherent set of knowledge, skills and competences, that can be assessed and validated;

or

Set of knowledge, skills, and/or competences which constitute a coherent part of a qualification. A unit can be the

smallest part of a qualification that can be assessed, transferred and, possibly, certified. It can be specific to a single qualification or common to several qualifications.

Comment: The characteristics of units (content, size, total number of units composing a qualification, etc.) are defined by the competent body responsible for the qualification at the appropriate level. The definition and description of units can vary according to the qualifications system and procedures of the competent body. However, the ECVET system proposes to provide for every unit:

- its generic title;
- the knowledge, skills and competences contained in it;
- the criteria for assessment of the corresponding learning outcomes.

Source: European Parliament and Council of the European Union, 2009a; Cedefop, 2008.

Lernergebniseinheit (ECVET)

Teil einer Qualifikation, bestehend aus einem kohärenten Satz von Kenntnissen, Fertigkeiten und Kompetenzen, der bewertet und validiert werden kann;

oder

Gesamtheit von Kenntnissen, Fähigkeiten und/oder Kompetenzen, die einen zusammenhängenden Bestandteil einer Qualifikation bilden. Eine Einheit kann der kleinste Teil einer Qualifikation sein, der bewertet, übertragen und eventuell zertifiziert werden kann. Eine Einheit kann sich auf eine oder auf mehrere Qualifikationen beziehen.

Anmerkung: Die Merkmale von Lernergebniseinheiten (Inhalt, Größe, Gesamtzahl der Einheiten, die zusammen eine Qualifikation ergeben usw.) werden von der für die Qualifikation auf der entsprechenden Ebene zuständigen Stelle definiert. Die Definition und Beschreibung der Lernergebniseinheiten kann je nach Qualifikationssystem und Verfahrensweisen der zuständigen Stelle variieren. Das ECVET-System sieht für jede Einheit jedoch folgende Mindestangaben vor:

- den Titel der Lernergebniseinheit;
- die Kenntnisse, Fähigkeiten und Kompetenzen, die in dieser Einheit enthalten sind;
- die Kriterien für die Bewertung der entsprechenden Lernergebnisse.

Quelle: European Parliament and Council of the European Union, 2009a; Cedefop, 2008.

unité de résultat d'apprentissage (ECVET)

Élément de qualification, qui correspond à un ensemble cohérent de savoirs, aptitudes et compétences qui peuvent être évalués et validés;

ou

Ensemble de savoirs, aptitudes et/ou compétences qui constituent un élément cohérent de certification.

L'unité peut être la plus petite partie d'une certification pouvant faire l'objet d'une évaluation, d'un transfert, et éventuellement d'une certification. Une unité peut être spécifique d'une seule certification ou être commune à plusieurs certifications.

Note: les caractéristiques des unités (contenu, dimension, nombre d'unités constituant une certification) sont définis par l'autorité ou l'organisme compétent pour cette fonction. cependant, le système ECVET propose de spécifier pour chaque unité:

- le titre général de l'unité;
- la liste des savoirs, aptitudes et compétences qui la composent;
- les critères d'évaluation des résultats/acquis d'apprentissage correspondants.

Source: European Parliament and Council of the European Union, 2009a; Cedefop, 2008.

jednotka výsledků učení (ECVET)

Složka kvalifikace sestávající z koherentního souboru znalostí, dovedností a kompetencí, který lze hodnotit a validovat;

nebo

Soubor znalostí, dovedností a/nebo kompetencí, který tvoří koherentní součást kvalifikace. Jednotka může tvořit nejmenší součást kvalifikace, kterou lze hodnotit, přenášet a též certifikovat. Může být specifická pro jednotlivou kvalifikaci nebo společná pro několik kvalifikací.

Poznámka: charakteristiky jednotek (obsah, velikost, celkový počet jednotek skládajících kvalifikaci atd.) jsou definovány kompetentním orgánem zodpovědným za kvalifikace na příslušné úrovni. Definice a popis jednotek se mohou lišit podle systému kvalifikací a postupů kompetentního orgánu. Systém ECVET však navrhuje stanovit pro každou jednotku:

- obecný název;
- znalosti, dovednosti a kompetence v ní obsažené;
- kritéria pro hodnocení odpovídajících výsledků učení.

AK

Pramen:

*Cedefop. Terminology of European education and training policy : a selection of 130 key terms. ISBN 978-92-896-1165-7
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4117_en.pdf*

TÉMA

Odborné vzdělávání a příprava je cestou, jak zabránit předčasným odchodům ze vzdělávacího systému

Nová zjištění objasňují roli odborného vzdělávání a přípravy (OVP) při získávání, udržení a reintegraci mladých lidí s různými schopnostmi a předchozím vzděláním.

Je běžné, že mladí lidé, kteří mají při učení potíže, nejsou v něm úspěšní nebo patří ke zranitelným skupinám, např. migranti, jsou často směřováni do OVP. Zde jsou programy pro žáky se špatnými výsledky i pro ty, kteří dávají přednost praktickému vzdělávání před teorií. Programy nabízejí mladým lidem (druhou) šanci získat kvalifikaci relevantní pro trh práce¹.

Mnohem méně se ví o individuálním vývoji mladých lidí předčasně odcházejících ze vzdělávání. Jaký druh vzdělávacího programu opustili a proč? Kolik z nich se do vzdělávání vrátí? Kolik z nich si zvolí OVP jako druhou šanci? A kolik jich nakonec vzdělávání dokončí? Až dosud evropské statistiky neposkytovaly údaje, které by umožňovaly zjistit, zda mladí lidé předčasně odešli ze všeobecného či odborného vzdělávání, nebo je rozdělit do kategorií². Cedefop se v roce 2013 rozhodl odstranit tyto mezery zahájením čtyřletého

projektu. V jeho rámci analyzuje sekundární údaje z programu mezinárodního hodnocení kompetencí dospělých (*Programme for the International Assessment of Adult Competencies – PIAAC*)³, ze šetření pracovních sil a vzdělávání dospělých, které provádí Eurostat, i primární data shromážděná ve vybraných zemích⁴. Očekává se, že výsledky poskytnou diferencovanější základ pro vypracování politických opatření v prevenci, intervenci i kompenzaci předčasných odchodů ze vzdělávání a profesní přípravy.

Více zjištění – nové pojetí

Programy OVP přijímají hodně vracejících se žáků

Žáci, kteří si podruhé volí vzdělávání, buď proto, že dřívejší (všeobecné nebo odborné) předčasně opustili, nebo že se rozhodli změnit svou vzdělávací cestu, často skončí v OVP. Jedna třetina z těch, kdo nedokončili středoškolské vzdělávání, později vstoupila do progra-

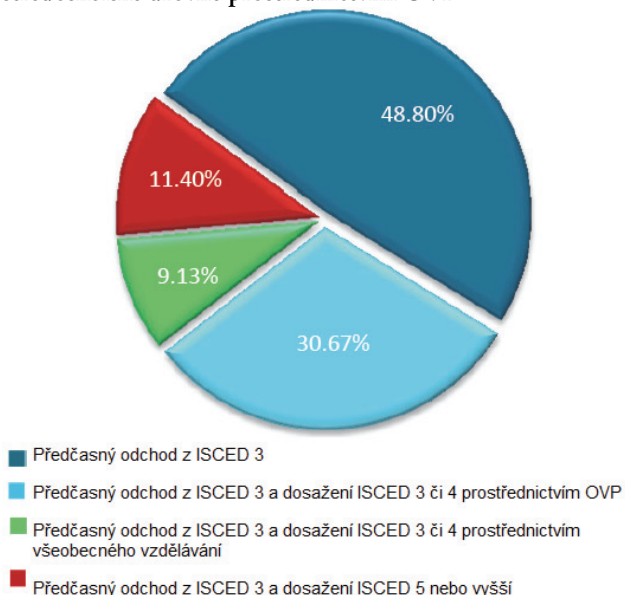
mu profesní přípravy a nakonec získala kvalifikaci sekundární nebo postsekundární úrovně.

To ukazuje, jak je důležité, aby programy OVP byly přizpůsobeny potřebám vracejících se žáků (a zajistily, že znovu neodpadnou). Programy musejí vést k formální kvalifikaci nebo být přípravou pro tradiční obory. Tyto požadavky jsou už realitou například v Portugalsku, kde byly navrženy nové profesní kurzy pro ty, kdo opustili vzdělávání a profesní přípravu a nyní se chtějí vrátit. Ve Francii a v Norsku je validace výsledků předchozího neformálního a informálního vzdělávání podporována jako individuální právo, které vracejícím se žákům pomáhá najít vhodné vzdělávání a reintegraci.

Vysoká účast a vysoké míry absolventů v OVP jsou spojovány s nízkými počty předčasných odchodů

Analýza Cedefopu ukazuje, že osm z devíti členských států EU s nejvyšším počtem žáků zapsaných v OVP má nízké míry předčasných odchodů (pod plánovaným cílem EU). 11 států s nízkým počtem žáků v OVP se dělí na dvě skupiny: šest z nich má vysoké míry předčasných odchodů, zatímco pět má tyto míry nízké. Ukazuje se tak, že rozhodnutí mladých lidí předčasně odejít ze vzdělávání a profesní přípravy může být ovlivněno různými faktory (osobní situací, trhem práce a individuálními a organizačními otázkami), nejen motivy, které se vztahují ke vzdělávání.

Obr. 1. Podíl mladých lidí (16–34 let), kteří předčasně odešli ze středního vzdělávání a potom dosáhli kvalifikace středoškolské úrovně prostřednictvím OVP

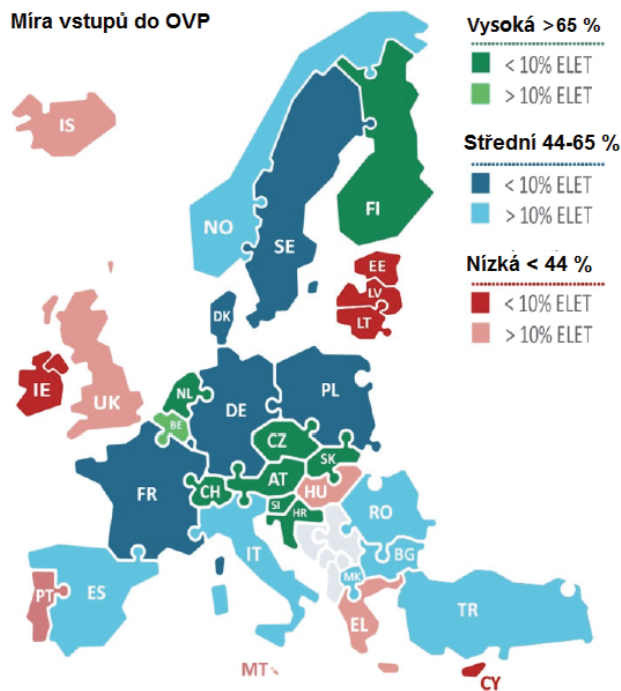


Jedna třetina z těch, kdo předčasně odešli, nakonec nějaký program OVP dokončí

Analýza Cedefopu ukazuje, že více než polovina (51,2 %) mladých lidí, kteří předčasně opustili všeobecné vzdělávací nebo odbornou školu, nakonec získá

kvalifikaci střední nebo vyšší úrovně, z toho dvě třetiny prostřednictvím OVP. To jim umožňuje získat kvalifikaci a zároveň cenné dovednosti a zkušenosti na pracovišti. OVP je zvláště atraktivní pro mladé lidi, kteří dávají přednost rychlému přechodu ze vzdělávání do placeného zaměstnání, a pro vracející se žáky, kteří nechtějí nebo si nemohou dovolit ztratit příjem v průběhu formálního vzdělávání.

Obr. 2. Srovnávání míry předčasných odchodů (šetření pracovních sil, 2013) a vstupu do OVP na střední úrovni (2011)



Vysvětlivka: ELET – Early leaving from education and training
Předčasný odchod ze vzdělávání a profesní přípravy

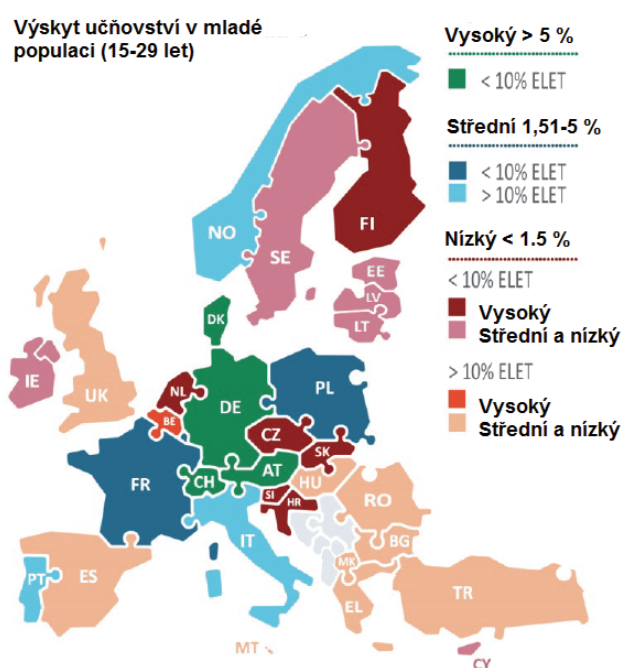
Učňovství může mít pozitivní vliv na snižování počtu předčasných odchodů

Analýza Cedefopu naznačuje, že země s vysokým podílem učňovství mívají nižší počty předčasných odchodů. Naopak to platit nemusí. Učňovství má silný motivační potenciál k udržení mladých lidí, protože učni se angažují ve skutečném pracovním procesu, což jim umožňuje utvořit si smysluplnou vizi svého vzdělávání a budoucnosti. Ti, kdo dávají přednost méně teoretickým formám vzdělávání, mají výhodu praktičtějšího přístupu. Žákům ze znevýhodněných skupin, kteří si nemohou dovolit vzdělávat se bez výdělků, učňovství nabízí kombinaci obojího. Pozitivní pracovní vztahy a oceňování jejich práce jinými zaměstnanci může výrazně přispět k posílení sebedůvěry mladých lidí.

Pedagogické přístupy specifické pro OVP jsou přitažlivé pro ty, kdo se vrací

Vzdělávání na pracovišti a jiné pedagogické přístupy zaměřené na žáky, např. exkurze v podnicích a praktické učení v dílnách, často dobře působí na žáky, které

Obr. 3. Srovnávání míry předčasných odchodů (šetření pracovních sil, 2013) a rozšíření učnovství



Source: Ecorys, IES and IRS (2014).

Podrobnější a srovnatelnější údaje pro informace o utváření budoucí politiky

Shromažďování údajů o individuálních drahách

Několik zemí (DK, FR, NL) vytvořilo metody, které jim umožňují monitorovat individuální dráhy z jedné vzdělávací cesty do druhé. To poskytlo politickým činitelům nástroj k rozlišování mezi těmi, kdo úplně opustili vzdělávání, a těmi, kdo jen přešli mezi programy (např. ze všeobecného vzdělávání do OVP).

Úkolem Evropské komise a Cedefopu je rozšiřovat
slibnou praxi a podporovat *peer learning* (vzájemné
učení se) v Evropě.

Využívat potenciál OVP na Evropské úrovni

Uznáním prospěšnosti OVP si Evropská unie ve své strategii Evropa 2020 stanovila cíl snížit míru předčasných odchodů ze vzdělávání na méně než 10 % do roku 2020. Podle údajů Eurostatu jsou střednědobé výsledky povzbuzující; evropský průměr klesl ze 17 % v roce 2002 na 11,1 % v roce 2014. EU také uznala nápravný potenciál OVP v Iniciativě na podporu zaměstnanosti mladých lidí⁶: povzbuzuje členské státy k tomu, aby zavedly systémy záruk pro mladé lidi⁷, a pomohly tak mladým lidem, kteří nejsou v zaměstnání, ve vzdělávání nebo v profesní přípravě (NEET), absolvovat program profesní přípravy (včetně učňovství) nebo stáž, či požádat o podporu při hledání zaměstnání, které odpovídá jejich kompetencím.

Získat srovnatelné údaje pro celou EU je složitý úkol

Evropské národní a regionální metody pro shromažďování a monitorování údajů se značně liší. 15 z 36 evropských zemí podílejících se na strategii *Evropské vzdělávání a profesní příprava 2020* používá k vytváření indikátorů o předčasných odchodech ze vzdělávání a profesní přípravy administrativní soubory dat (údaje o kohortách hlášené školami nebo registry žáků). Tyto národní údaje však nejsou mezi jednotlivými zeměmi srovnatelné, protože se v něčem liší, např. zahrnují různé programy, oblasti vzdělávání, regiony a dosažené úrovně. I když indikátor EU omezuje žáky předčasně odcházející ze vzdělávání na určitou věkovou skupinu (18 až 24 let), národní definice obvykle nejsou omezeny věkem; místo toho věkové pokrytí odráží národní kontext s ohledem na účast ve středoškolském vzdělávání. Některé země (např. DE a NL) měří také kvóty absolvování učňovství registrem žáků. V některých zemích (AT, BE, DE) jsou údaje o učňovství shromažďovány jinými cestami než údaje o školním vzdělávání a profesní přípravě. Ty nezachycují předčasné odchody, ale uvádějí procento zrušených smluv. Tyto rozdíly v měření ztěžují srovnávání mezi údaji ze školského systému a údaji z učňovského systému.

Zlepšování kvality OVP

Většina evropských zemí ve své politice pro potírání předčasných odchodů ze vzdělávání a profesní přípravy, usiluje o zlepšení kvality OVP, aby bylo relevantní a atraktivní pro lidi s různou učební biografií. Cedefop uvádí 20 zemí, které v OVP zavedly specifická opatření na řešení problému předčasných odchodů. Dalších 11 zemí používá opatření pro rozšíření cílových skupin (např. uvnitř všeobecného vzdělávání).

Evaluace účinnosti politických strategií

Jen několik zemí v Evropě již evaluovalo účinek použitých opatření. Cedefop bude pokračovat ve výzkumu v této oblasti, vytvářet indikátory pro měření úspěšnosti nově zaváděných politických opatření a identifikovat podmínky pro přenos politických opatření mezi zeměmi a systémy. Tyto indikátory se budou zaměřovat na posilování koherence a kompatibility národních mechanismů shromažďování údajů ve vzdělávání a profesní přípravě a na vytváření registrů žáků umožňujících sledování jejich dalších drah.

Cesta do budoucnosti

Prioritou nadcházejících let bude shromažďování a analyzování dalších informací o individuálních motivech, volbách a drahách mladých lidí. Je důležité navrhnout zaměřenou a účinnou politiku profesní přípravy vztahující se k práci, která by zabráňovala předčasným odchodům ze vzdělávání a profesní přípravy a tak snižovala velké lidské a sociální náklady těmito odchody způsobené.

AK

¹ *Keeping young people in (vocational) education: what works? Cedefop briefing note; No 9084, December 2013. Viz Zpravodaj 1/2014, s. 7–9.*

² *Výstižné kategorie těch, kdo předčasně odešli ze vzdělávání, jsou: nevstoupivší (nikdy nevstoupili do středního OVP), propadlíci (neukončili program) a nequalifikovaní žáci (absolvovali program bez získání kvalifikace).*

³ *Předpoklady úspěchu v práci a v životě : výsledky mezinárodního výzkumu dospělých OECD PIAAC. Jana Straková a Arnošt Veselý eds. Praha : Dům zahraniční spolupráce, 2013. 228 s. ISBN 978-80-87335-53-6 Sg. 6857*

⁴ *První ročník tohoto výzkumu byl koordinován s prací Eurydice o předčasném opouštění školy a vedl k vydání společné zprávy Tackling early leaving from education and training in Europe : strategies, policies and measures : Eurydice and Cedefop Report. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2014. 222 s. ISBN 978-92-9201-637-1 Sg. 7648.*

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/175EN.pdf

⁵ *Nová studie Cedefopu zkoumá, jak může pedagogika soustředěná na žáka přispět ke snížení počtu předčasných odchodů: Vocational pedagogies and benefits for learners: practices and challenges in Europe (Pedagogiky odborného vzdělávání a přínosy pro žáky: praxe a výzvy v Evropě)*

<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5547>

⁶ *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí.*

Ve Štrasburku dne 12. 3. 2013, COM (2013) 144 final

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0144&from=EN>

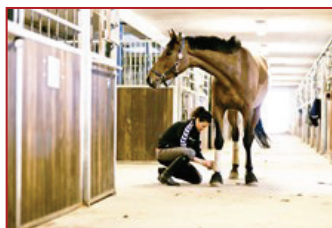
⁷ *Doporučení Rady ze dne 22. dubna 2013 o zavedení záruk pro mladé lidi (2013/C 120/01)*

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426(01)&from=EN)

Pramen:

Cedefop. Vocational education and training prevents and counteracts early leaving from the education system. Briefing Note, September 2015, ISSN 1831-2411, 4 p.

S přihlédnutím k francouzské *L'enseignement et la formation professionnels: une solution pour prévenir la sortie précoce du système éducatif et y remédier* a německé *Die berufliche Bildung beugt dem vorzeitigen Ausscheiden aus dem Bildungssystem vor und hilft bei der Wiedereingliederung in dieses verzi.*



Co to je pedagogika napajedel neboli studní (Vandhul pædagogik) v Dánsku?

V překladu stručné zprávy Cedefopu se na s. 7 píše o pedagogice, která vychází vstříc potřebám žáků. Tato pedagogika by se podle pramenu, z něhož jsme čerpali, měla používat v *Green Academy* v Aarhusu (viz obrázek). *Vandhul pædagogik* je založena hlavně na praktické činnosti žáků, kteří se připravují na povolání chovatele zvířat, farmáře a operátora zemědělských strojů. Žáci se pohybují na 70 akrech pozemků a s učitelem se domlouvají rádiem. Každý žák vykonává praktické činnosti, které si vybral z katalogu činností, a jejich plnění si zapisuje do deníku. Žáci mají rozdílné praktické a teoretické zkušenosti, a tím také různé požadavky na profesní přípravu. Mohou si volit kurzy trvající 20, 40 nebo 60 týdnů. Vyučování proto musí být velmi diferenciované. Učitel vysvětluje žákům, že si mají sumu činností, které musí absolvovat, představit jako řadu napajedel nebo studní. Tyto *studny* postupně navštíví a načerpají z nich znalosti a dovednosti. O tom, v jakém pořadí *studny* navštíví a jak dlouho jim to bude trvat, si žáci rozhodnou sami. Učitelé tvrdí, že diferenciací vyučování jim umožňuje zaměřit se na individuální potřeby žáků, kteří pak mají větší motivaci k učení a uspokojení z výsledků svého snažení.

Pramen: Informace jsou ze stránek vysvětlujících, co v pedagogice znamená deník alias logbook. <http://www.sosnetwork.eu/methods/logbook>

Nadbytečná kvalifikace mladých lidí v Evropě se stává normou



V některých evropských zemích je až třetina mladých lidí ve věku 18 až 25 let pro své zaměstnání příliš kvalifikovaná. Mnozí z nich přijali hůře placená místa jen proto, aby se z nich nestali nezaměstnaní.

Povečíte-li v současné době v Edinburghu, možná vám přinese *fish and chips* Ilaria Marchi, 24letá Italka, která mluví několika jazyky a má bakalářský diplom z oboru historie a mezinárodní vztahy z univerzity v Aberdeenu. Usadila se v Edinburghu, protože předpokládala, že tam ve svém oboru najde místo spíše než v Itálii, ale nepovedlo se jí to. Pracovních míst pro historiky je velmi málo a čerství absolventi bez zkušeností nebo dobrých styků je těžko získají. Jako servírka si Ilaria Marchi vydělá za hodinu 6,50£ (8,90 eur). Plat jí umožňuje platit nájem a účty. Magisterské studium v oboru historie rovnosti pohlaví si hradí ze zpropitného. Na ostatní vybírá z úspor.

Nadbytečně kvalifikovaná generace

Podle výzkumného projektu STYLE (Strategický přechod pro mladé pracovní síly v Evropě)¹ mají nejvyšší úroveň nadbytečné kvalifikace mladí Irové, 33 %, následuje Kypr (31 %) a Španělsko (30 %). Nejnížší míru má Slovinsko (10 %). Tyto údaje se však týkají jen lidí ve věku 18 až 25 let, z nichž mnozí ještě studují.

Jedním ze spoluautorů studie STYLE je Adele Bergin z Ústavu ekonomického a sociálního výzkumu (ESRI) v Dublinu. Podle ní je zvyšování počtu mladých lidí s nadbytečnou kvalifikací dáno zejména tendencí rozvinutých ekonomik usilovat o to, aby více občanů získalo terciární vzdělání. Stává se také, že mladí lidé vystudují v oborech, po jejichž absolventech není na trhu práce poptávka. Podíl absolventů s nadbytečnou kvalifikací je v inženýrských oborech, matematice, přírodních vědách, právu a lékařství výrazně nižší než v uměleckých a společenských oborech.

Nerovnováha vzdělávacích směrů

Nadbytečná kvalifikace je důsledkem některých faktorů, např. nadbytku kvalifikovaných pracovníků nebo nerovnováhy vzdělávacích směrů. Problém by mohl být ve většině evropských zemí účinněji zvládnán, kdyby byly charakteristiky trhu práce lépe integrovány do procesu plánování vzdělávání.

Politika vzdělávání

Marianne Thyssen, evropská komisařka pro zaměstnanost, sociální věci, kvalifikace a pracovní mobilitu, v reakci na studii STYLE prohlásila, že mladí lidé by neměli být odrazováni od získání lepšího vzdělání, protože dobré vzdělání a vhodné kvalifikace jsou nejlepší zbraní proti nezaměstnanosti. A vysoce kvalifikovaná pracovní

síla je v globalizované ekonomice pro Evropu největší konkurenční výhodou.

Komise chce zlepšit způsob, jakým předpovídá nezbytné kvalifikace na trhu práce, přizpůsobit vzdělávání potřebám trhu práce a umožnit mladým lidem, aby měli při volbě vzdělávání a kariéry více informací. Je třeba zvýšit spolupráci mezi zaměstnavateli a vzdělávacím systémem.

V příštím roce by měla Komise představit evropský program týkající se kvalifikací. Hlavním úkolem programu bude pomoc lidem při rozvoji kompetencí, zejména základních kompetencí: správně číst a psát, umět používat počítač atd. Bude obsahovat i opatření pro zdokonalení způsobu předvádění kompetencí nezbytných na trhu práce a pro uznávání diplomů.

Allan Päll, generální tajemník Evropského fóra mládeže (*Youth Forum Jeunesse* – YFJ), říká, že nadbytečná kvalifikace souvisí s tím, že:

- vzdělávací politika dostatečně nevede k celoživotnímu učení;
- mladí lidé volí akademické studium, neboť odborné vzdělávání je považováno za horší možnost;
- od učňovství by mladí lidé neměli být odrazováni za předpokladu, že bude doplněno lepším poradenstvím a že budou vždy dostupné všechny druhy vzdělávání;
- nesoulad mezi nabídkou kvalifikací a poptávkou po nich je i důsledkem nedostatku pracovních míst a kvalitních zaměstnání pro mladé – nenajdou-li mladí lidé práci, často se vrací ke studiu;
- sektory, které vytvářejí mnoho pracovních míst, např. informatika a zelená ekonomika, musí dostávat víc veřejných a soukromých investic.

AK

V letech 2007–2013 vzrostla podle Eurostatu nezaměstnanost mládeže v Evropě z 15,7 % na 23,4 %. Představitelé států a vlád v EU v únoru 2013 souhlasili s iniciativou pro zaměstnanost mládeže (*Youth Employment Initiative* – YEI), na kterou připadá 6 miliard eur. Řecko, Španělsko a Itálie dostanou 3,4 miliard.

¹ STYLE, *the Strategic Transitions for Youth Labour in Europe* <http://www.style-research.eu/>

Pramen: Jacobsen, Henriette. *Overeducation: When fish and chips are served by historians / La surqualification des jeunes devient la norme en Europe.*

<http://www.euractiv.com/sections/youth-unemployment/overeducation-when-fish-and-chips-are-served-historians-317800>

Odborné vzdělávání v Lucembursku



Lucembursko od července předsedá EU – viz editorial červnového Zpravodaje. Publikace Cedefopu o odborném vzdělávání v Lucembursku vyšla v Lucemburku, kde sídlí Úřad pro publikace EU. Uvádíme z ní jen některé zajímavé informace, doplněné z dalších zdrojů. Schéma systému vzdělávání si můžete prohlédnout v publikaci na webových stránkách Cedefopu.



Lucembursko v číslech a faktech

Rozloha: 2 586 km²

Hlavní město: Lucemburk

Státní zřízení: Konstituční monarchie s dvoukomorovým parlamentem (Velkovévodství)

Počet obyvatel: 570 252 (červenec 2015)

Složení obyvatel: Lucemburčané 57 %, Portugalci 16,1 %, Francouzi 6,1 %, Italové 3,5 %, Belgičané 3,3 %, Němci 2,4 %, Britové 1,1 %, další 10,5 %

Jazyky: lucemburština (úřední jazyk a nářečí) 88,8 %, francouzština (úřední jazyk) 4,2 %, portugalština 2,3 %, němčina (úřední jazyk) 1,1 %, další jazyky 3,5 %

Terminologické vymezení

V Lucembursku jsou termíny počáteční profesní příprava (*formation professionnelle initiale*) a profesní program vyhrazeny spíše pro specifické části OVP. OVP pro mladé lidi, poskytované většinou na sekundární úrovni, se nazývá technické či odborné střední vzdělávání. Zahrnuje nižší cyklus přípravného OVP a střední/vyšší cyklus odborných a profesních programů.

Povinná školní docházka

12letá povinná školní docházka trvá od 4 do 16 let věku, včetně dvou let předškolního vzdělávání.

Odborné vzdělávání

Duální systém je významným rysem odborného středního vzdělávání (*enseignement secondaire technique*, ISCED 353 a 354). To znamená, že mezi školním vzděláváním a učením na pracovišti v podnicích je silný vztah.

V odborném středním vzdělávání se žáci připravují jak pro vstup do zaměstnání, tak na vysokou školu. Je rozděleno do tří cyklů: nižšího (*cycle inférieur*), středního (*cycle moyen*) a vyššího (*cycle supérieur*). Přípravný program (*programme préparatoire*) pomáhá žákům, pro které je vstup do středního vzdělávání obtížný. Po absolvování nižšího cyklu si žáci mohou vybrat mezi odborným, profesním a technickým programem. Délka programů je 6 nebo 8 let. Žáci mohou přecházet z odborného do všeobecného vzdělávání a naopak.

Odborné vzdělávání se od školního roku 2013/14 řídí principy zavedenými reformou z roku 2008.

Nižší cyklus (*cycle inférieur*)

Tento cyklus odborného středního vzdělávání (ISCED 244, EQF 1) je považován za před-odborný a trvá tři

roky. Poskytuje žákům orientační fázi, v níž se mohou rozhodnout o další vzdělávací cestě. Po absolvování mohou pokračovat v odborném, technickém nebo profesním programu středního cyklu.

V nižších středních všeobecně vzdělávacích a odborných programech je hodně vyučovacích předmětů podobných (jazyky, matematika, společenské vědy), i když obsah se může lišit – ve všeobecně vzdělávacích školách jsou ovšem tyto předměty studovány do větší hloubky. Jiné se vyučují jen v některých směrech: ve všeobecném vzdělávání zeměpis, dějepis a přírodní vědy, v odborném vzdělávání technika a společenské vědy. Praxe v dílnách tvoří důležitou součást odborných programů a pomáhá žákům při výběru povolání.

Každý ze tří ročníků se zaměřuje na specifické aspekty požadované pro postup na další úroveň: jazyky (francouzštinu a němčinu), matematiku, přírodní vědy, společenské vědy v 1. ročníku – podle svých výkonů jsou žáci směřováni na teoretickou nebo polyvalentní dráhu. Tyto dvě dráhy se liší všeobecným zaměřením, relativním významem vyučovaných předmětů a vyučovacích metod. V posledním ročníku jsou k dispozici prakticky orientované cesty. O přijetí do středního cyklu rozhoduje třídní rada podle výsledků žáka.

Tříletý přípravný program (*programme préparatoire*) je součástí nižšího cyklu odborného středního vzdělávání. Je určen žákům, kteří nezvládají běžné kurikulum středního vzdělávání. Zakládá se na modulovém přístupu a dává přednost praktické přípravě. Po úspěšném ukončení přípravného programu mohou žáci přejít do 2. nebo 3. ročníku teoretické, multidisciplinární nebo praktické dráhy. Mohou také vstoupit do profesních

programů zakončených diplomem o profesní způsobilosti (*diplôme d'aptitude professionnelle* – DAP) nebo osvědčením o profesní způsobilosti (*certificat de capacité professionnelle* – CCP).

Prostřední a vyšší cyklus (*cycle moyen et supérieur*)

Prostřední a vyšší cyklus odborného středního vzdělávání nabízí (hlavně) školní programy OVP, učňovství a podobné systémy. Žáci získávají profesní kvalifikace s osvědčením nebo diplomem v těchto programech:

- odborné programy (*programme technique*) vedoucí k diplomu o ukončení středního odborného studia

(*diplôme de fin d'études secondaires techniques*) (ISCED 354, EQF 4);

- profesní programy vedoucí k osvědčení o profesní způsobilosti – CCP, (ISCED 353, EQF 2);
- profesní programy vedoucí k diplomu o profesní způsobilosti – DAP, (ISCED 353, EQF 3);
- odborné programy, program přípravy techniků (*programme de la formation de technicien*) vedoucí k diplomu technika (*diplôme de technicien* – DT) (ISCED 354, EQF 4).

Celkové shrnutí + terciární studium – viz tabulka.

Programy OVP

	Délka vzdělávání	Úroveň EQF	ISCED 2011	Kariérní možnosti	Možnosti dalšího vzdělávání
Profesní program – CCP	3 roky	2	353	Polokvalifikovaný dělník	DAP
Profesní program – DAP	3 roky	3	353	Kvalifikovaný dělník	Mistr VŠ – odborné studium*
Odborný program	4 roky	4	354	Odborník Technik	VŠ – odborné studium*
Odborný/technický program	4–5 let	4	354	Odborník Technik	Vysokoškolské studium
Program pro řemeslnické mistry	3 roky (během až šesti let)	5	453	Podnikatel	
Vysvědčení vyššího technika <i>Brevet de technicien supérieur</i> BTS	2 roky	5	550	Vyšší technik	Bakalář**

*Nutnost absolvovat přípravné moduly **V závislosti na oboru studia



Jazykové vzdělávání

Vzděláváním v cizích jazycích i v lucemburštině se zabývá Národní ústav jazyků (*L'institut national des langues* – INL). Na stránkách ústavu je test pro získání lucemburského občanství (*Sproochentest Lëtzebuergesch*), který lze skládat ve francouzštině, v lucemburštině nebo v portugalské.

V ústavu se připravují také budoucí učitelé lucemburštiny, kteří k výkonu povolání potřebují certifikát o znalosti lucemburského jazyka a kultury (*Zertifikat Lëtzebuergescher Sprooch a Kultur*). Kromě lucemburštiny se v ústavu vyučuje sedm dalších jazyků: francouzština, angličtina, němčina, čínština, španělština, italština a portugalská. <http://www.insl.lu/>

Univerzita se skládá ze tří fakult:

- Fakulta vědy, techniky a komunikace;
- Fakulta práva, ekonomie a financí;
- Fakulta filozofická, humanitních věd, umění a pedagogických věd;

a ze dvou interdisciplinárních výzkumných středisek. Pro vstup do univerzitního studia se vyžaduje závěrečné vysvědčení ze střední všeobecné vzdělávací nebo odborné školy (*diplôme de fin d'études secondaires*; *diplôme de fin d'études secondaires techniques*). Absolventi programů krátkého cyklu, které vedou k vysvědčení vyššího technika (*brevet de technicien supérieur* – BTS), mohou za určitých podmínek pokračovat ve studiu na univerzitě. <http://www.wfr.uni.lu/>; <http://www.wen.uni.lu/>

AK



Lucemburská univerzita

Lucemburští vysokoškoláci dříve studovali na univerzitách a vysokých školách v zahraničí. Až v roce 2003 byla v Lucemburku založena nová moderní univerzita.

Prameny:

Cedefop. Vocational education and training in Luxembourg : Short description. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. 84 p. ISBN 978-92-896-1928-8
<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4141>

CIA <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/lu.html>

Vzdělávání mistrů se zaměřuje na jednání a kompetence

Orientace na jednání a kompetence se stala hlavním principem počátečního duálního vzdělávání již v 90. letech. Nyní se tento standard uplatňuje i v dalším odborném vzdělávání. Jak se projevuje v přípravných kurzech pro III. část mistrovské zkoušky a jaké jsou jeho důsledky?

Rámcové plány ve vzdělávání mistrů se mění

Mistrovská zkouška v řemesle se skládá ze čtyř právně samostatných zkušebních částí, jejichž zkušební řady byly vydány na základě §45 a §51a Řemeslnického řádu (HwO) Spolkovým ministerstvem hospodářství a energie (BMWi). Přitom v nařízení pro mistrovskou zkoušku specifickém podle řemesla je stanoven profil povolání mistrovské zkoušky a zkušební požadavky pro I. část (odborná praxe) a II. část (odborná teorie). III. část (znalosti podnikové ekonomiky, obchodní a právní znalosti) a IV. část (znalosti pedagogiky profesní přípravy a pracovní pedagogiky) se řídí nadoborově Všeobecným nařízením o mistrovských zkouškách.

S novým utvářením rámcových učebních plánů pro přípravu na IV. část mistrovské zkoušky (v roce 2010) a na III. část mistrovské zkoušky (o rok později) nahradila orientace na kompetence a jednání předchozí oborovou systematiku. Hlavní změna proti starému rámcovému plánu spočívá v tom, že obsah není jako dosud řazen podle oborově systematického principu. Podle logiky podnikového cyklu jsou popisovány problémové situace, které by měl mistr umět zvládat při zakládání podniku a jeho vedení. Rámec vytváří tři pole pro jednání:

- posuzování konkurenceschopnosti podniků,
- příprava, provádění a hodnocení aktivit při zakládání a převzetí podniku,
- strategie vedení podniku.

Pro konkretizaci těchto tří polí jednání jsou pojmenovány učební, popř. jednací situace. Kompetence v učení jsou specifikovány v popisech procesů a obsah pak přiřazován ke kompetencím.

Novinky jsou rovněž ve způsobu formulování. Vazba na proces a orientace na jednání jsou vyjádřeny slovesy *odhadovat, analyzovat, komunikovat, odůvodňovat, zkoušet* atd. Formulace kompetencí upřesňují kroky prováděné v procesech plánování, provádění a kontroly. Obsah slouží (pouze) pro doplňující orientaci.

Změna paradigmat a forma realizace v pořádacích prostředcích pro III. a IV. část mají vliv i na ostatní nabídky dalšího vzdělávání v řemesle.

Z čistě kvantitativního hlediska připadá ze všech přibližně 59 000 zkoušek v dalším vzdělávání v řemesle ročně asi 23 000 zkoušek jen na mistrovskou zkoušku v řemesle a oborech příbuzných řemeslu, druhý základní pilíř v koncepci profesní dráhy řemesla představuje závěrečná mistrovská zkouška po duální profesní přípravě. Toto provázání je zřejmé např. v koncepci profesní dráhy v řemesle u nákladních vozů. Podle toho může být např. úspěšně složená zkouška v dalším vzdělávání pro servisního technika nákladních vozů (§ 42 HwO) započítávána k I. části a zkouška pro odborného obchodníka Řemeslnické komory (§ 42a HwO) k III. části mistrovské zkoušky v řemesle technika nákladních vozů. Pro zajištění možnosti započítávání musejí být obecně dodržovány kurikulární principy orientace na jednání.

Při realizaci tohoto cíle je Ústřední svaz německých řemesel (ZDH) prostředníkem v kontinuálním vyrovnávacím a harmonizačním procesu s institucemi kompetentními k vydávání nařízení pro další vzdělávání.

Didaktické důsledky

Hlavní důsledky změny paradigmat pro didaktickou realizaci spočívají ve způsobu induktivního myšlení. Výchozím bodem vyučovacích/učebních procesů jsou situace profesního jednání. Hlavním problémem je sladění teoretických koncepcí s podmínkami cílové skupiny a rámcovými podmínkami v praxi.

Didaktická doporučení k uspořádání vyučování/učení

Teoretický koncept orientace na jednání a kompetence spojuje obě základní myšlenky *učení se jednáním* a *učení se pro jednání* tak, aby se použitelné a přenositelné znalosti uplatnily v pozdějším používání v profesních situacích. Přitom principy učení orientovaného na jednání a konstruktivisticky formulovaných teorií tvoří základ pro doporučení týkající se utváření systému vyučování/učení. Navrhuje se:

- vytvářet komplexní, situační kontexty vztahující se k problému, blízké životu a praxi, v nichž mohou žáci uplatňovat své vlastní zkušenosti,
- zasadit výuku do autentického, nestrukturovaného situačního kontextu tak, aby vstup do učebního procesu objasnil význam obsahu učení,

- zajistit přenositelnost obsahu jeho opakovaným používáním v několika souvislostech,
- nechat žáky aktivně projít celým procesem poznání problému, stanovení cíle, vývoje a realizace řešení a kontroly, přičemž stupeň samostatnosti řízení musí být přizpůsoben předpokladům žáka,
- podporovat kolektivní učení se zaměřením na učební výkon, ale také zvládání spolupráce v profesní praxi.

Cílová skupina „mistrovští žáci“ a věkové složení, v %

36	30	14	8
20–24 let	25–29 let	30–34 let	neuvedeno
5	4	2	1
35–39 let	40–44 let	nad 45 let	do 19 let

Skupina je velmi heterogenní z hlediska věku (viz tabulka ukazující věkovou strukturu „mistrovských žáků“ dotazovaných v letech 2011/12 v 15 řemeslnických komorách), profesní zkušenosti a zázemí. Heterogenost vyplývá i z toho, že je vyučování v přípravných kurzech na III. část mistrovské zkoušky je zpravidla nadoborové a účastníci mají rozdílná odborná zázemí a prostor k získávání zkušeností.

Rámcové podmínky v praxi

Mistrovské přípravné kurzy pro III. část se zpravidla konají ve vzdělávacích centrech řemeslnických komor a cechů. Mohou probíhat buď při zaměstnání, nebo jako celodenní vyučování. Kapacita kurzu je podle zkušeností kolem 30 účastníků.

Problémy didaktické realizace

Realizace kurikula musí vycházet z problémové/učební situace a musí být přitom zřejmé, jaké znalosti jsou třeba k řešení daného problému. Přednost má princip zaměření obsahu před principem obsahové úplnosti. Realizátoři jsou zvyklí na přesné formulace obsahů a existuje nebezpečí, že ve fázi nové orientace budou popisy obsahů rámcové učební osnovy brány jako výchozí bod pro podrobnější plánování výuky. Na dosažení obsahové úplnosti však není dost času.

Utváření učebnímu procesu orientované na jednání vyžaduje silnou vazbu k podnikové praxi. Vyučující v řemeslnických vzdělávacích centrech přitom mohou čerpat z obrovské zásoby zkušeností. Vstupy orientované situačně však musejí být pro cílovou skupinu for-

mulovány adekvátně. To předpokládá, že se vyučujícím podaří usměrňovat učební situaci komplexně se všemi problémovými dílčími aspekty.

Kromě úkolů pro vyučující se musí přihlížet také k organizačním aspektům. V kurzech při zaměstnání principiálně existuje možnost probíhajícího slaďování nově naučené látky s podnikovou praxí. Předpokladem pro to je, že „mistrovští žáci“ získají styčné body s odpovídajícími situacemi (např. v rámci vlastní činnosti, popř. při výměně s kolegy). V přípravných kurzech lze také adekvátně uplatňovat zkušenosti z podnikové praxe a inspirativně je srovnávat se zkušenostmi ostatních účastníků.

Malý rozsah zkušeností z praxe u mladších účastníků kurzů představuje problém. V této souvislosti také podpůrný princip kooperativního učení naráží na své meze. Především v případech, kdy zkušenější žáci vzhledem ke svým zkušenostem považují výměnu za příliš jednostrannou a učební tempo za příliš pomalé.

Učební metody podporující kooperativní učení jsou navíc spojeny s rozšiřováním metodické kompetence vyučujících a s dalšími požadavky (např. rozšířením prostorových kapacit). O to důležitější jsou školení, která u vyučujících rozvíjejí metodickou kompetenci a odbourávají možné bariéry.

Potřeba další podpory a výzkumu

Ve vzdělávací politice je třeba nadále evidovat a hodnotit současné potíže vzdělávacích středisek a zároveň ukazovat přednosti orientace na jednání a kompetence. Ukazuje se, že je nutné pokračovat v podpoře vzdělávacích institucí a jednotlivých vyučujících příručkami, materiály a školeními pro vyučování/učení. Zvláště ve vztahu k problému heterogenní cílové skupiny je znaitelná potřeba další podpory, ale také výzkumu. První zpětná hlášení účastníků ukazují, že nová forma učení je přijímána velice pozitivně. Podpora orientace na jednání a kompetence v tomto smyslu je výrazem potenciální kvality profesní přípravy a dalšího vzdělávání.

Přeložila Jana Šatopletová

Pramen: Rehbold, Rolf R. und Hollmann, Christian. Handlungs- und Kompetenzorientierung in der Meisterbildung. Konsequenzen für die didaktische Umsetzung. Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis, 2014, Nr. 4, S. 34–37.



Co nového v časopisech

L'enseignement technique HUET, Jean Claude. Prépa pour accéder aux écoles d'ingénieurs avec un BTS-DUT. ATS (adaptation technicien supérieur) ingénierie industrielle. [Příprava pro vstup do inženýrských vysokých škol s vysvědčení vyššího technika nebo s univerzitním diplomem technologie. Přizpůsobení vyššího technika průmyslovému inženýrství.] L'enseignement technique, No. 247 (2015), p. 18-21. Kurzy ATS, které jsou poskytovány v přípravných třídách lyceí (<i>classes préparatoires aux grandes écoles</i>), umožňují držitelům vysvědčení vyššího technika nebo univerzitního diplomu technologie, připravit se na vstup do příslušných <i>grandes écoles</i>, které jsou určeny k vysokoškolskému studiu matematiky a inženýrství, již od dob Napoleona. Viz též <i>Obliba matematiky ve Francii. Zpravodaj 1/2012, s. 13.</i>	AUBERT, Annick, BROUILLET, René, DERIVE, Viviane et RAVARY, Yveline. Les métiers d'art : choisir un métier : dossier. [Povolání v umění a řemeslech. Vybrat si povolání, složka.] L'enseignement technique, No. 247 (2015), p. I–XVI. Složka Povolání v umění a řemeslech obsahuje 217 povolání, která jsou rozdělena do 18 skupin: Floristika; Divadelní kostýmy a dekorace; Grafika; Umění a lidové tradice; Mechanické hračky a loutky; Šperkařství, klenotnictví, zlatnictví, hodinářství; Výrobky ze dřeva; Výrobky z kůže; Dekorace (ze všech materiálů); Výroba hudebních nástrojů; Osvětlovací tělesa; Povolání v architektuře a stavebnictví; Móda a oděvy; Kamenictví a sochařství; Umělecké soustružnictví; Keramika, dýmkařství a hrnčířství; Textil; Sklo.
MARECHAU, Olivier. DIMA : un moment de mutualisation des pratiques et de constitution d'un réseau d'acteurs de terrain. Pays de la Loire. [DIMA: okamžik vzájemnosti provozování a ustavení sítě aktérů z terénu.] L'enseignement technique, No. 247 (2015), p. 10-12. První seskupení nařízení pro alternační uvádění do povolání (<i>dispositif d'initiation aux métiers en alternance – DIMA</i>) v Pays de la Loire. Článek popisuje, kde a kdy se vytvořilo. 60–90 % mladých lidí, kteří prošli DIMA, pokračují v učovství, protože učitelé je seznamují s možnými cestami a existují také partnerství se středisky profesní přípravy v daném zaměření. Existují také partnerství se středisky profesní přípravy v daném zaměření. Kromě toho fungují Přípravné třídy pro učovství (<i>Classe préapprentissage</i> dříve <i>Classes préparatoires à l'apprentissage – CPA</i>), ty však v některých sektorech narážejí na pokles v nabídce podnikových učebních smluv.	HUET, Jean Claude. Un concept pédagogique innovant pour plancher en équipe sur des projets de conception-réalisation pluritechniques. [Inovační pedagogický koncept pro společné referování o projektech víceoborových koncepcí – realizací.] L'enseignement technique, No. 247 (2015), p. 26-27. Projekt mechatronika je integrován do školní docházky žáků civilního inženýrství z 2. ročníku Mines de Paris¹. Na realizaci projektu jsou týdně věnovány 4 hodiny 15 minut z celkového počtu hodin v 2. ročníku. Projekt úzce spojuje vyučovací předměty (mechaniku, elektroniku, automatizaci, informatiku), činnosti (konceptci, výrobu, řízení projektu, komunikaci) a kvalifikace (inženýry, vyšší techniky, techniky) k žádoucímu, rozhodně průmyslovému, přístupu. V letošním roce (2015) se prezentovalo 10 projektů. ¹ http://www.mines-paristech.fr/research*eu results magazine
BLANCHERE, Michel. La validation des acquis de l'expérience à nouveau en question? Blocs de compétences. [Validace vzdělání získaného ze zkušenosti znovu projednávána? Soubory kompetencí.] L'enseignement technique, No. 247 (2015), p. 30-32. V letech 2002–2014 byla validace vzdělání získaného ze zkušenosti (VAE) ve smyslu validace „souborů kompetencí“ pro francouzský systém odborné certifikace novým úkolem. Je třeba VAE znovu obnovit? VAE byla včleněna do zákona z 3. března 2014. V článku se VAE považuje za předobraz osobních účtů na vzdělávání (<i>Compte personnel de formation – CPF</i>). Francouzské sdružení pro rozvoj odborného vzdělávání (<i>Association française pour le développement de l'enseignement technique – AFDET</i>) bude na dalším vývoji spolupracovat s Céreq. Viz též <i>Zpravodaj 3/2015, s. 11.</i>	HERROLZ, Andreas. Paving the path from increased trust to more powerful cloud applications. [Dlážďení cesty od zvýšené důvěry k výkonnějším cloudovým aplikacím.] research*eu, result magazine, No. 44 (2015), p. 4-5. Má-li cloudová výpočetní technika dosáhnout plného tržního potenciálu, musí se při jejím vytváření postoupit od skladování dat k jejich dálkovému zpracování. To vyžaduje důvěru mezi všemi zúčastněnými stranami. Tím se zabývá německý projekt TRESCCA – TRustworthy Embedded systems for Secure Cloud Computing Applications (Spolehlivě zabudované systémy pro zabezpečení aplikace cloudové výpočetní techniky.)

Nové knihy v knihovně

BASL, Josef, BIRD, Lucie, BOUDOVÁ, Simona a TOMÁŠEK, Vladislav.

Mezinárodní šetření ICILS 2013 : silné a slabé stránky českých žáků v testu počítačové a informační gramotnosti. 1. vyd. Praha : Česká školní inspekce, 2015. 32 s.

ISBN 978-80-88087-01-4

Sg. 7747

O mezinárodním šetření ICILS 2013 se píše i v Pracovním dokumentu útvarů Komise **Zpráva o České republice 2015**

Česká ekonomika začala v roce 2014 po dvou letech poklesu opět růst a nezaměstnanost vykazuje sestupnou tendenci. Návrh k růstu byl do značné míry tažen domácí poptávkou, přičemž docházelo k zvlášť silnému zvyšování investic. V reakci na zlepšující se situaci na trhu práce začala opět narůstat i spotřeba domácností. Předpokládá se, že v roce 2014 velmi výrazně posílil růst vývozu a dovozu a že se výrazně zvýšil také přebytek obchodní bilance. Inflace však zůstává nízká, navzdory tomu, že Česká národní banka udržuje minimální směnný kurz. Evropská komise ve své poslední prognóze odhadla, že reálný HDP v roce 2014 rostl tempem 2,3 % a v letech 2015 a 2016 se bude dále mírně zvyšovat. Česká republika si v tomto směru stojí lépe než průměr EU, a to se může odrazit v další příjmové konvergenci, jež od propuknutí celosvětové finanční krize stagnovala. Schodek veřejných financí se v posledních letech výrazně lepší – v roce 2014 podle předpokladů dosáhl 1,3 % HDP. Míra zadlužení zůstává značně pod 60 % HDP. Dále viz <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015SC0023&id=1>

MUŽÍK, Jaroslav

Profesní vzdělávání dospělých. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2012. 263 s.

ISBN 978-80-7357-738-4

Sg. 7749

Typickým rysem transformace v uplynulých letech bylo částečné opomenutí jejího společenského rozměru, což se ve vzdělávání dospělých projevilo podceněním vzdělávacích akcí zaměřených na utváření občanské společnosti, etiky podnikání, mezilidské komunikace nebo ochrany životního prostředí ve spojení s výrobou či spotřebou. Vlivem změn v hospodářství a společnosti došlo též v 90. letech minulého století k útlumu zájmového vzdělávání a kulturně výchovných a dalších aktivit pedagogiky volného času. ... Bez ohledu na nejednotnost názorů na vymezení terciárního sektoru vyplývá z analýzy dlouhodobých časových řad průmyslově vyspělých zemí skutečnost, že sféra služeb se ve srovnání se zemědělstvím a průmyslem rozšiřuje rychleji. Tuto sféru odlišují od sféry materiální výroby hlavně dvě zvláštnosti, které také rozhodujícím způsobem rozšiřují její místo v ekonomické struktuře vyspělé společnosti. Je to jednak relativně pomalejší technický pokrok, jednak nemožnost řešit rostoucí poptávku obyvatelstva i společnosti jako celku po službách pomocí zahraničního obchodu.

EVANGELU, Jaroslava Ester, BOMMEL, Frank van a JUŘIČKA, Ondřej.

Efektivita vzdělávání : jak získat zpět vložené investice do rozvoje zaměstnanců. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2013. 135 s. (Monografie)

ISBN 978-80-7418-197-9

Sg. 7750

Místo otázek na práci a techniky zadejte jednotlivým školitelům řešení modelových situací, které se mohou v průběhu školení vyskytnout, případně, které se mají účastníci v průběhu naučit řešit. Zjistíte tak mnohem přesněji nejen metody, které školitel používá, ale také zjistíte jeho způsob myšlení, reakcí komunikace apod. Výhodou je skutečnost, že tuto úvodní část můžete zadat již při prvním telefonickém rozhovoru se školiteli a tak ušetříte jejich i svůj čas, pokud zjistíte, že způsob práce není kompatibilní s potřebami vaší firmy.

OECD.

Česká republika v mezinárodním srovnání : Česká republika 2015.

Paříž : OECD, 2015. 48 s. (OECD 360)

Sg. 7751

Z příspěvku Andreje Babiše:

Běžný občan narazí na zkratku OECD nejčastěji v populárních ekonomických článcích. Oblíbené jsou zejména různé žebříčky. Z nich se dozví například, že Češi mají zhruba o čtvrtinu nižší příjmy než průměrný občan OECD, ovšem platí z nich – pokud jsou svobodní a bezdětní – deváté nejvyšší daně a odvody v OECD.

Nebo že čeští dospělí mají nadprůměrné matematické schopnosti, zatímco patnáctiletí žáci dosahují v mezinárodních testech jen průměrných výsledků. Takové informace, jakkoliv mohou někdy zjednodušovat, nejsou k zahození. Nastavují nám zrcadlo a nutí k přemýšlení, co bychom mohli dělat lépe nebo jinak.

Více na <http://www.oecd360.org/czechrepublic>

CEDEFOP.

Stronger VET for better lives. Cedefop's monitoring report on vocational education and training policies 2010–14. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2015. 139 s.

(Viz též Účinnější odborné vzdělávání a příprava pro lepší život občanů. Zpravodaj 5/2015, s. 6-9.)

ISBN 978-92-896-1661-4

Sg. 7752

<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3067>

KOČKOVÁ, Dana, JEZBEROVÁ, Romana, FRANKLOVÁ, Zoja, BERNÝ, Libor a VALEŠ, Vít.

Jednotné závěrečné zkoušky : podpora žáků učebních oborů. 1. vyd. Praha : Národní ústav pro vzdělávání, 2015. 62 s. Vydal NÚV v rámci projektu Nová závěrečná zkouška

ISBN 978-80-7481-110-4

Sg. 7754

Nastavený systém nové závěrečné zkoušky je otevřený, do procesu tvorby témat se může zapojit každá škola. Nově vytvořené téma posoudí odborník z praxe a metodik NÚV, teprve poté je poskytnuto všem školám k využití. Po uplatnění tématu u závěrečných zkoušek pošlou školy do NÚV své hodnocení, případně upozorní na chyby. Pak se téma znovu otevře, vyhodnotí se doslé připomínky a téma se upraví. Podobnost s cyklem postupného zlepšování kvality (PDCA cyklus) tu není náhodná. http://www.nuv.cz/uploads/NZZ2/publikace/NZZ2_tisk.pdf

Zajímavé internetové adresy



Stavitelé katedrál

Webové stránky neformálního Klubu přátel stavitelů katedrál poskytují odborné informace nejen o katedrálách. Najdete na nich zajímavosti z dějin umění, přehled o nových knihách z historie stavitelství i o faksimiliích starých rukopisů... My jsme tam našli několik portrétů Jana Lucemburského, jeden z nich je v editoriale. <http://www.stavitele-katedral.cz/>



Střední škola zahradnická a zemědělská Antonína Emanuela Komerse, Děčín – Libverda

Škola je o dost mladší než katedrály, přesto v listopadu oslaví již 165. výročí svého založení. Na webových stránkách se můžete seznámit s její současnou činností a dokonce se po okolí školy virtuálně projít. Nebo radši až na jaře? <http://www.libverdadc.cz/skola>



Evropské sdružení pro vzdělávání dospělých

European Association for the Education of Adults – EAEA je zastáncem neformálního vzdělávání dospělých. Tato nevládní organizace sdružuje 137 členských organizací ze 44 zemí a reprezentuje tak více než 60 milionů žáků v celé Evropě. Česká republika je v EAEA zastoupena Asociací institucí vzdělávání dospělých a Asociací odborníků v andragogice ČR. <http://www.eaea.org/>



Občanské sdružení DYS-centrum Praha

DYS-centrum® vzniklo 2. února 1995 jako občanské sdružení, u jeho zrodu stál prof. Zdeněk Matějček. Věnuje se jedincům (dětem, dospívajícím i dospělým) se specifickými poruchami učení a chování a jejich blízkým (rodičům, sourozencům, učitelům). Spolupracuje s řadou odborníků z řad psychologů, speciálních pedagogů a dalších pedagogických pracovníků, neurologů, psychiatrů, pediatriů ad., kteří se ve své praxi již řadu let setkávají s dětmi se specifickými poruchami učení či chování, a kteří se na půdě DYS-centra Praha podílejí na řešení konkrétních problémů, nebo jsou lektory vzdělávacích akcí DYS-centrem Praha pořádaných. <http://www.dyscentrum.org/>



Divadlo SEMAFOR

Divadlo, ani jeho členy není třeba představovat. Na stránkách divadla však najdete kromě informací o divadle a jeho programu také odkaz na malý samizdat divadla Semafor, který vydává Jiří Suchý pod názvem **Stará fronta ZÍTRA**. 19. číslo se očekává každým dnem, zatím si můžete počíst v archivu. <http://www.semafor.cz/> nebo přímo <http://jiri-suchy.cz/index.php?p=zapisnik>



Zpravodaj – Odborné vzdělávání v zahraničí
vydává Národní ústav pro vzdělávání,
školské poradenské zařízení a zařízení pro další
vzdělávání pedagogických pracovníků
Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10

Redakce:
anna.konopaskova@nuv.cz, tel. 274 022 133.
Internet:
<http://www.nuv.cz/vystupy/zpravodaj-odborne-vzdelavani-v-zahranici-1>